

Programkövetelmény-javaslat a Szakma Jegyzékből kimaradt Textiltisztító és textilszínező szakmai képzéshez

Kutasi Csaba

A Textilipari Műszaki és Tudományos Egyesület, mint felnőttképző intézmény, több mint 10 éve végezte az OKJ-s Kelmefestő, vegytisztító és mosodás, ill. az újabb Textiltisztító és textilszínező képzést (döntően kizárólagosan az országban). Az OKJ-t felváltó Szakma Jegyzékből ez az iskolarendszeren kívüli képzés is kimaradt. A képesítőbizonyítványt nyújtó Textiltisztító és Textilszínező szakmai képzés programkövetelményének kidolgozására egyesületünk munkatársát kérték fel.

Közismert, hogy az Országos Képzési Jegyzék (OKJ) helyett 2020 őszétől bevezették a Szakma Jegyzéket (SZJ), ebben 25 ágazatot felölelve összesen mindössze 174 féle – mint szakmai oktatás során elsajátítható – szakképzettség szerepel. Ezek képezik a szakképzést, amelyek szakképzettséget adnak. Az eddig iskolarendszeren kívüli képzéseket mind kivették a korábbi OKJ-ból, így erre a sorsra jutott a Textiltisztító és textilszínező képzés is, amely ezután a munkaerőpiaci képzéseken belül szakképesítést nyújtó kategóriába került. Így az SZJ-ből kihagyott felnőttképzések már nem biztosítanak szakmunkásbizonyítványt, hanem alacsonyabb szintű – igaz, államilag elismert – képesítőbizonyítványt adnak. A szakmai képzés keretében kerülhetett sor a korábbi OKJ-s szakma és vizsgakövetelményt (SzVK) mintegy felváltó külön programkövetelmény (PK) összeállítására. A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara gesztorálásával folyó programkövetelmény fejlesztő munkára 2020. június közepét követően megtartott online munkaértekezleten az alábbi határidőket határozták meg:

- PK szakértő készítse el az 1. sz. változatot és legkésőbb június 26-ig töltsse fel a munkafelületre;
- a lektor június 30-ig véleményezze ezt az 1. sz. változatot;
- a szupervizornak július 4-ig álljon rendelkezésére a lektorált 1. változat a munkafelületen;
- a szupervizor július 10-ig történt véleményezése és esetleges kiegészítési igényeinek teljesítése után az elkészült 2. sz. változatot július 17-ig a lektor véleményezi, így jön létre a 3. sz. változat;
- a szupervizornak a 4. sz. változatot július 21-ig elérhetővé kell tenni a vezetőszakértő számára;
- ezután augusztus 4-ig a vezető szakértő felülvizsgálja a javaslatot, ha rendben találja, akkor augusztus 31-re kész a PK.

A fenti határidők feszítettsége egyértelmű volt, főleg ha a szabadságolási idővel terhelt nyári időszakot is figyelembe vesszük. Nagyon fontosnak tűnő, várhatóan több évre meghatározó feladatok végrehajtását korlátozták ezek a szűk időintervallumok, amelyek betartásához a szakértő, a lektor, a szupervizor, a vezető szakértő – a cél érdekében – mindent elkövetett.

Tanulási eredmény alapú szemlélet

A Textiltisztító és textilszínező PK elkészítésénél a tanulási eredmény alapú (TEA) megközelítést kellett szem előtt tartani.

Ez a viszonylag új szemlélet arra koncentrál, hogy a képzés végére a hallgató mit tud, mire képes, milyen attitűdökkel bír és a tanultakat milyen önállósággal képes végrehajtani (ezzel szemben az eddig a képzések többsége jellemzően bemeneti és vizsgakövetelményeket határozott meg, mint hagyományos folyamat-szabályozás alapú gyakorlat).

Az új megközelítés tehát a tanulási folyamat kimenetét helyezi előtérbe, a tanulási eredmények összekapcsolódásával és egymásra épülésével (1. ábra).

A Magyar Képesítési Keretrendszer által alkalmazott fogalomkategóriákra épül a tanulási eredmény alapú megközelítés váza:

- Tudás: Az adott szakterületre vonatkozó tények, fogalmak, elméletek ismerete.
- Képesség: A tudás gyakorlatba ültetésének, a feladatok megoldásának, módszereinek alkalmazását határozza meg.
- Attitűd: A szakterülettel kapcsolatos viselkedési és magatartásformák, amelyek a tanulási folyamatra és a munkavégzésre egyaránt érvényesek.
- Autonómia és felelősség: A hallgatótól a keretrendszer adott szintjén elvárható önállósági fokkal, felelősségvállalási mértékkel kapcsolatos.

A szakmai képzéssel foglalkozó szakemberek szerint a tanulási eredmények alkalmazása egyre fokozódó elvárás (2. ábra).

A tanulási eredmény alapú megközelítés

1. ábra

Textiltisztító és textilszínező képesítő képzés
1.modul: Textiltermék-ismeret
2.modul: Tisztítástechnológiai- és gépüzemeltetési ismeretek
3.modul: Színezéstechnológiai-ismeretek

képzési célkitűzések	képesség	tudás	attitűd	autonómia és felelősségvállalás
modulonként 6-10 féle	-képes -felkészült -stb.	-alapszinten ismeri -részletesen ismeri -átfogóan ismeri -stb.	-motivált -elkötelezett -nyitott -stb.	-önállóan végzi -felelősséget vállal -stb.

A modulonkénti részfeladatoknál a fogalomkategóriák kifejtésére példák

2. ábra

A Textiltisztító és textilszínező programkövetelmény összetevői

A javaslat szerint három modulból épül fel a programkövetelmény:

- Textiltermék-ismeret (textil-alapanyagok és kelek, ruházati bőrök, szőrmék, darabsznyegek; nyers-

anyag-összetétel azonosítási módok, szintartósági vizsgálatok).

- Tisztítástechnológiai és gépüzemeltetési ismeretek (szennyeződésfajták, vízminőségi tényezők, vegyszerek és segédanyagok ismerete, tisztítóüzemi alapgépek és kiegészítő berendezések és ezek kezelése, mosófűrdők manuális összeállítása és az automata adagolók kezelése, munkahelyi biztonság és egészségvédelem, textiltermékek minőségmegóvása és -ellenőrzése, ügyfélforgalmi ismeretek).

- Színezéstechnológiai-ismeretek (nyersanyag-összetétel szerinti színezhetőség és átszínezhetőség, vízminőségi kritériumok, színezékek, vegyszerek és segédanyagok ismerete, színezőüzemi alapgépek, szárítóberendezések és kezelésük, szakmai számítások, színezőfűrdők összeállítása, munkahelyi biztonság és egészségvédelem, a termék minőségének megóvása és a színhűség ellenőrzése, szintartóság-vizsgálat és igény szerinti utánkezelés).

A Textiltisztító és textilszínező képzés idejének minimuma 250, maximuma 320 óra.

A PK-ban minden modulnál szerepelnek az egyes szakmai részfeladatok, a hozzájuk tartozó „tudás-képesség–attitűd–autonómia és felelősségvállalás” fogalomkategóriák kifejtésével.

A szakmai képzés követelményeinek igazolásáról a felnőttképző intézmény részéről kiállított, a felnőttképzési adatszolgáltatási rendszerben szereplő tanúsítvány szolgál, így bocsátható a hallgató az Akkreditált Vizsgaközpont által szervezett képesítő vizsgára.

A képesítővizsga tervezett tevékenységei

1. Írásbeli vizsga: Textiltermék-ismeret, tisztítás- és színezéstechnológia, gépismeret feladatsor megoldása.

A vizsgázó a textiltermék-ismeret tudásáról számol be, továbbá a tisztítás- és színezéstechnológia, ill. a gép-ismeret tudását bizonyítja a feladatsor megoldásával. A tesztfeladatok a szakmai tudást, az összefüggések ismeretét, a vonatkozó számítási feladatok pontos elvégzését, a tudás alkalmazását mérik, és az önálló döntés meghozatalának képességét is tükrözik.

A tesztfeladatsor 25 kérdésből áll, ezek között alternatív és többszörös feleletválasztás, igaz/hamis állítás eldöntése, feleletválaszok párosítása, ábrafelismerés, valamint rangsoroló feladat szerepel.

A vizsgatevékenység aránya a teljes képesítő vizsgán belül: 30%.

2. Projektfeladat, amely két egységből áll: Tisztítási tevékenység végrehajtása és laboratóriumi színbeállítási feladat megoldása (a gyakorlati feladatok végrehajtása után azok szóbeli bemutatása).

A vizsgatevékenység aránya a teljes képesítő vizsgán belül: 70%.

2.1. Konkrét szennyezett textiltermék foltkezelése, kezelési útmutató szerinti nagyüzemi mosása vagy vegytisztítása, befejező műveletek végrehajtása.

Szóbeli kérdéseket az alábbi témakörökben tehetnek fel a vizsgabizottság tagjai:

- a biztonságos vállalkathatóság kritériumai,
- az adott foltkezelési módszer és tisztítástechnológia kiválasztása (indoklással),
- a felhasznált vegyszerek és segédanyagok hatásmechanizmusa,
- a szükséges gépek biztonságos kezelése,
- a felmerülő hiányosságok kiküszöbölési lehetősége.

Ez a vizsgarész a projektfeladaton belül 60%-ot képvisel.

2.2. Pamutkémén végzett laboratóriumi színbeállítás, reaktív színezéssel megadott színminta alapján.

Szóbeli kérdéseket a vizsgabizottság tagjai az alábbi témakörökben tehetnek fel:

- a biztonságos színezőfűrdőkészítés kritériumai,
- a reaktív színezékfűrdők eltarthatóságának szempontjai,
- a színezésnél felhasznált vegyszerek hatásmechanizmusa (magyarázat kérhető),
- a szükséges laboratóriumi színezőberendezés biztonságos kezelése,
- felmerülő szintartósági eltérés javításának kémiai technológiai lehetősége.

Ez a vizsgarész projektfeladaton belül 40%-ot képvisel (3. ábra).

A Textiltisztító és textilszínező szakmai képzés elkészített program követelményének jóváhagyása után kerülhet sor a képzési program összeállítására, amely az újabb felnőttképzés elindításához – a felnőttképzést érintő törvényi és rendeleti változások szerinti tevékenység anyagi terhekkel is járó folytatáshoz – szükséges.

Források

- [1] Farkas Éva, Palencsárné Kasza Marianna, Bogdány Zoltán: A programkövetelmények tanulási eredmény alapú fejlesztése. MKIK online felkészítő, 2020. június 16.
- [2] A szerző programkövetelmény-készítési saját tapasztalatai